

VOORSTEL GEMEENTERAAD EEMNES

Raadsvoorstel nummer	: 2019/25
BABS nummer	: 20298
Presidium d.d.	: 13-03-2019
Ronde/Sessie:	:
Datum Ronde/Sessie:	:
Raadsvergadering d.d.	:
Portefeuillehouder	: S. Lankreijer (Eemnes)
Vorbereid door	: Marco Radstake, Ruimtelijke Ontwikkeling & Openbare Ruimte, toestel: 368

Onderwerp	: Regionale Energiestrategie (RES)
Voorgesteld besluit	: De kaders en randvoorwaarden vast te stellen voor de aanpak van de regionale energiestrategie (RES)

Bijlagen

Voorstel: Voorstel_20298.doc

Bijlage: Handreiking Regionale Energie Strategieën

Bijlage: Raadsbesluit Regionale Energiestrategie, april 2019

Onderwerp

Vaststellen kaders en randvoorwaarden voor de Regionale Energiestrategie (RES)

Geheim of openbaar?

Openbaar

Besluiten

De raad besluit:

1. de volgende kaders en randvoorwaarden vast te stellen voor de aanpak van de regionale energiestrategie (RES):

Doel

1. De totstandkoming van het bod om te komen tot een CO₂-reductie van 49% in 2030, de daaraan ten grondslag liggende aanwijzing van zoekgebieden voor verschillende vormen van energieopwekking en de verdere concretisering in projecten zijn stappen om te komen tot een energie neutrale regio Amersfoort.
2. De regio neemt zijn verantwoordelijkheid en doet het Rijk een bod waarin tenminste wordt voldaan aan de gevraagde CO₂-reductie van 49 % in 2030.
3. Gestreefd wordt naar een overaanbod voor de CO₂-reductie / energieopwekking om locaties flexibel te kunnen inzetten bij toekomstige belemmeringen en vanwege lokaal te maken ruimtelijke afwegingen.

Afbakening

4. De regio voor de RES is de regio Amersfoort (zonder de gemeenten Barneveld en Nijkerk). Waterschap Vallei & Veluwe en de provincie Utrecht nemen deel aan de opstelling van de RES.
5. De RES houdt in een regionale strategie voor vraag, besparing en aanbod van hernieuwbare warmte en elektriciteit voor de (in 2030 gerealiseerde) gebouwde omgeving.
6. De RES brengt in beeld de nodige infrastructuur, opslag en het duurzaam opwekvermogen van bekende bronnen en realistische technieken (zon, wind, hernieuwbaar gas, geothermie).
7. De RES heeft een horizon van 2030 met een doorkijk naar 2050; de RES wordt iedere twee jaar herzien, zodat innovaties, nieuwe ontwikkelingen en een gewijzigde warmtevraag kunnen worden meegenomen.
8. Als uit de inventarisatie van potentiële locaties voor de opwek van energie blijkt dat er binnen een gemeente of gemeenten onvoldoende mogelijkheden hiervoor zijn, wordt bij het opstellen van de RES en de uitwerking hiervan in concrete maatregelen (aanwijzen van locaties voor windmolens, zonnevelden en bodemwarmte) uitgegaan van een regionale opgave en regionale uitwerking.
9. Voor de noodzakelijke oplossingen om de RES inhoud te kunnen geven, wordt in beeld gebracht waar vigerend gemeentelijk ruimtelijk beleid de gevraagde CO₂-reductie (van minimaal 49%) onhaalbaar maakt.
10. De RES wordt geïncorporeerd in het omgevingsbeleid van de gemeenten en uiteindelijk in een Omgevingsplan.

Participatie

11. Inbreng van stakeholders voor de RES geschiedt via de Dialoogtafel energietransitie.
12. Na afronding van de Dialoogtafel wordt op regionaal en/of lokaal niveau een participatieproces met bewoners en andere stakeholders (die niet betrokken zijn bij de Dialoogtafels) gestart om ruimtelijke afwegingen te maken over de aangedragen mogelijkheden binnen de RES.
13. Besluitvorming over specifieke invulling van locaties zal op lokaal niveau plaatsvinden.

Rol van de gemeenteraad

14. De gemeenteraad wordt op verschillende momenten bij de totstandkoming van de RES betrokken en besluit over de RES.

Inleiding

Om de opwarming van de aarde te beteugelen zijn ingrijpende maatregelen nodig. Voor uitwerking van de hierover in 2015 in Parijs gemaakte internationale klimaatafspraken hebben de Nederlandse overheden in het Interbestuurlijk programma (februari 2018) afgesproken dat op regionaal niveau strategieën (RES) worden ontwikkeld om in 2030 tenminste 49% CO₂-reductie te bereiken. Dit voorstel is bedoeld om het doel, de afbakening, de participatie en de rol van de gemeenteraad vast te leggen voor opstellen van de Regionale Energiestrategie voor de regio Amersfoort, waarbinnen Eemnes valt.

Doel

De RES heeft een drievoudig doel:

1. De RES is een **instrument** om samen met maatschappelijke partners/ bedrijfsleven en bewoners te komen tot regionaal gedragen keuzen voor de opwekking van duurzame elektriciteit, voor de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en voor de benodigde opslag- en energie-infrastructuur. De RES heeft een horizon van 2030, met een doorkijk naar 2050.
2. De RES is ook een manier om **samenwerking** tussen alle regionale partijen te faciliteren bij de voorbereiding en de implementatie van projecten. Door samenwerking van de provincie, waterschappen, gemeenten, de netbeheerders, het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, woningcorporaties en burgerinitiatieven te bevorderen, kunnen gezamenlijk gedragen keuzes worden gemaakt. De RES is daarmee ook een bouwsteen voor het omgevingsbeleid van gemeenten, provincies en het Rijk, waarin integrale besluitvorming over de fysieke leefomgeving plaatsvindt.
3. Tot slot is de RES een **product** waarin staat beschreven welke strategie de regio hanteert om haar energiedoelstellingen te bepalen en te behalen. De RES geeft inzicht in de aanwezige mogelijkheden voor regionale opwekking en besparing van energie, in de energiekeuzes die gemaakt worden (op basis van de verkenningen naar potentieel aanbod aan hernieuwbare energie) én in de consequenties voor de energie-infrastructuur. Daarnaast geeft de RES een overzicht van lopende projecten, plannen en strategische keuzes. De RES wordt iedere twee jaar herijkt.

Toelichting besluit (argumenten)

1.2/1.3

De regio Amersfoort is zich bewust van de noodzaak tot CO2-reductie en draagt hieraan maximaal bij.

De regio Amersfoort streeft naar energieneutraliteit. De noodzaak tot CO2-reductie is groot en daarmee ook de maatschappelijke opgave. De mogelijke oplossingen hiervoor zijn niet op voorhand uitvoerbaar. De regio Amersfoort gaat daarom voor de RES uit van een hogere doelstelling dan de gevraagde 49% reductie.

Met name als het gaat om locaties voor de opwekking van energie (zon, wind en bodemwarmte) is het waarschijnlijk dat potentieel goede locaties niet (op korte) termijn tot realisatie komen door uitblijven van particulier initiatief en/of onverenigbare belangen. Het aanwijzen van meer potentiële locaties dan nodig om aan de gevraagde reductie te komen, is daarom gewenst.

1.4

Een logisch en landsdekkend systeem van regio's moet worden gevormd.

Rond de regio Amersfoort zijn al een aantal regio's voor de RES gevormd; U16 en Food Valley. Deze regio's zijn ook al verder gevorderd met het proces om tot een RES te komen. De gemeenten Barneveld en Nijkerk maken voor de RES onderdeel uit van Food Valley. Het is het meest logisch het Utrechtse deel van de regio Amersfoort aan te wijzen als regio voor de RES. Over de RES en de uitvoeringsplannen hiervoor vindt zo veel mogelijk afstemming plaats met de aanliggende regio's.

1.5

Voor een realistisch bod gaat de RES primair uit van bestaande en realistische technieken voor energieopwekking tot 2030.

De op te stellen RES beslaat de periode tot 2030, met een doorkijk naar 2050. Omdat dit (2030) een relatief korte periode betreft, kan realistisch gezien alleen worden uitgegaan van bestaande en beproefde technieken, zowel voor warmte als voor elektra.

Onderzoek naar nieuwe technieken gaat voort en de resultaten daarvan zullen worden meegenomen in de toekomstige herijking(-en) van de RES. Deze technieken kunnen een bijdrage leveren aan realisatie van CO2-reductie in de periode 2030-2050.

1.6/1.7

Om het proces hanteerbaar te houden wordt de RES beperkt tot de gevraagde, basale inhoud.

De RES moet in korte tijd tot stand komen met veel betrokken partijen. Daarnaast wordt de RES iedere twee jaar herzien. Herziening is o.a. nodig omdat de technieken veranderen, net als de vraag naar energie. Om deze redenen wordt voor de eerste RES in principe volstaan met het voldoen aan de basiseisen. Als aanvullende aspecten eenvoudig in de RES zijn op te nemen, dan gebeurt dit uiteraard.

1.8

Als niet alle gemeenten de minimaal 49 % CO2-reductie op eigen grondgebied kunnen invullen, dan kan het regionale vraagstuk van CO2-reductie alleen met regionale oplossingen worden bewerkstelligd.

De RES is een regionale opgave en gaat uit van een regionale taakstelling. Als alle zeven gemeenten binnen de regio Amersfoort individueel, en daarmee opgeteld, aan de doelstelling van de CO2-reductie voldoen, is daarmee voldaan aan de opgave. Uit een analyse moet duidelijk worden welke mogelijkheden tot energieopwekking er lokaal zijn, en of dit voldoende bijdraagt aan de regionale taakstelling.

Het realiseren van de duurzame opwek van energie in de vorm van zon en wind is nu in veel gemeenten echter nog niet geregeld in het ruimtelijk beleid. Iedere gemeente moet zijn eigen afwegingen maken van alle belangen ; energietransitie, klimaatadaptatie, landbouw, landschap, recreatie, (toekomstige) woningbouw, etc. De RES bestaat uit de optelsom van de bijdragen van de zeven gemeenten. De kans is aanwezig dat in een of meer gemeenten onvoldoende mogelijkheden hebben om in de “eigen” energievraag te voorzien. In dat geval moet, voorbijgaand aan gemeentegrenzen, tot een regionaal antwoord/een regionale oplossing worden gekomen.

1.9/1.10

Om nieuwe vormen van energieopwekking mogelijk te maken moet het gemeentelijk ruimtelijk beleid worden aangepast.

Bestemmingsplannen voor het buitengebied laten (verdere) realisatie van (grote) windmolens en zonnevelden op dit moment niet toe. De inpassing hiervan vraagt om een integrale afweging voor het buitengebied: de belangen van met name een duurzaam perspectief voor de agrarische sector, landschap/erfgoed, toekomstige woningbouw, klimaatadaptatie en recreatie moeten worden meegewogen bij de te kiezen locaties voor energieopwekking. De RES moet vervolgens worden “doorvertaald” in de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan. Hiermee ontstaat een planologische basis voor de realisatie van duurzame opwek.

1.11/1.12

Voor een gedragen RES is het noodzakelijk dat zo veel mogelijk verschillende stakeholders meedoen.

In het kader van de Strategische Agenda 2018 - 2022 is door de gemeenteraden van de regio Amersfoort besloten dat de energietransitie een van de speerpunten is. Aan dit speerpunt wordt inhoud gegeven in de vorm van een Dialoog. Stakeholders zoals belangengroepen, natuur- en milieuorganisaties, woningcorporaties, LTO, landgoederen en nutsbedrijven worden uitgenodigd om deel te nemen aan de Dialoog. Zie voor verdere informatie over dit proces de paragraaf ‘communicatie’.

De opbrengsten van de Dialoog gebruiken we als input voor de RES. Na afronding van de Dialoog wordt op regionaal en of lokaal niveau een participatieproces met bewoners en andere stakeholders (die niet betrokken zijn bij de Dialoogtafel) gestart, zodat alle belangen in beeld zijn en meegewogen kunnen worden in de totstandkoming van de RES.

1.13

Over de concrete inpassing van windmolens en zonnevelden en andere vormen van duurzame opwek vindt te zijner tijd (lokaal) participatie plaats als onderdeel van een ruimtelijke procedure.

De RES is een strategie voor een onderbouwd en afgewogen aanbod wat betreft mogelijk op te stellen duurzaam opwekvermogen in de regio, minimaal onderverdeeld in zon en wind, en andere

realistische bronnen. Dit “beperkt” zich tot zoekgebieden voor zon en wind, maar gaat nog niet over de concrete inpassing.

1.14

De RES en de ruimtelijke gevolgen daarvan vragen om het intensief betrekken van de gemeenteraad bij zowel het proces als bij het uit te brengen bod.

De CO2-reductie en de daarvoor mede noodzakelijke alternatieve energieopwekking vragen om een integrale afweging van belangen en daarmee het “voorsorteren” op nieuw ruimtelijk beleid. Het is daarom van belang dat u actief wordt geïnformeerd over en betrokken wordt bij de totstandkoming van de RES. Omdat met dit bod wellicht impliciet wordt vooruitgelopen op ruimtelijk beleid van de gemeente wordt daarom van de gemeenteraden van de regio een besluit gevraagd over het uit te brengen bod in de RES.

Vastgesteld wettelijk- en beleidskader

Klimaatakkoord Parijs 2015 en het daaruit volgende Ontwerp Klimaatakkoord zoals op 21 december 2018 gepresenteerd door Ed Nijpels.

Relatie BEL-gemeenten en BEL Combinatie

Het voorstel heeft geen directe relatie met de overige BEL-gemeenten. Laren en Blaricum vallen binnen een andere regio voor de RES.

Kantttekeningen

1. Het proces om te komen tot een RES staat onder grote tijdsdruk; binnen zes maanden na ondertekening van het Klimaatakkoord (naar verwachting eind mei 2019) moet door de regio een voorlopig bod worden uitgebracht.
2. Als het bod van de regio ‘onvoldoende’ blijkt te zijn, dan zal het Rijk of de provincie in overleg treden met de regio over een vergroting van de inspanningen. Uiteindelijk heeft het Rijk of de provincie de mogelijkheid om, met behulp van het RO-instrumentarium, het planologisch mogelijk maken van grootschalige hernieuwbare energie afdwingen. De spelregels van het concept Klimaatakkoord voorzien hiervoor in een “escalatieladder”.
3. Deze escalatieladder kan zijn intrede doen omdat de taakstelling groot is en daarmee ook de opgave om tot ruimtelijke oplossingen te komen. Deze oplossingen vragen in eerste instantie een integrale lokale afweging tussen alle betrokken “ruimtevragers”. De optelsom van de door de zeven regiogemeenten gemaakte afweging leidt mogelijk niet tot een voldoende regionaal bod. Het kan ook zijn dat de bereidheid om tot regionale oplossingen te komen en daarmee regionale solidariteit vorm te geven, te gering is.

Financiën

Per betrokken gemeente wordt een Energie Transitie Atlas opgesteld. Dit komt voor rekening van de betreffende gemeente(n), en is voor Eemnes al gerealiseerd vanuit het reguliere budget voor 2018. Voor het opstellen van de RES wordt een adviesbureau ingehuurd door bureau regio Amersfoort. De kosten van inhuur worden voorlopig ingeschat op een bedrag van € 50.000,-. In de begroting van bureau regio Amersfoort is rekening gehouden met dit bedrag.

Het participatieproces wordt onder andere inhoud gegeven door de Dialoogtafel energiestrategie. Ook hiervoor zijn binnen de begroting van bureau regio Amersfoort middelen beschikbaar.

Afhankelijk van de uitkomsten van de Dialoogtafel energiestrategie wordt een breder participatieproces georganiseerd.

Het Rijk en de provincie Utrecht stellen een nog nader bekend te maken bedrag aan de regio beschikbaar voor het opstellen van de RES met bijbehorend participatieproces.

Naar verwachting zijn deze middelen voldoende om de totale kosten voor het opstellen van de RES te dekken.

Uitvoering

Naar verwachting wordt eind mei 2019 het Klimaatakkoord ondertekend en kan formeel worden gestart met het opstellen van de RES. Zes maanden daarna moet de regio een (voorlopig) bod doen op de taakstelling tot CO₂-reductie.

De regio wacht niet tot de ondertekening van het Klimaatakkoord, en de gemeenten zijn alvast begonnen met het opstellen van de Energie Transitie Atlas. In deze atlas wordt de huidige en toekomstige warmtevraag bepaald, en wordt de potentiële opbrengst van lokale opwek door zon, wind, biomassa en geothermie bepaald en naast de vraag gelegd. Deze inventarisatie per gemeente is geüniformeerd, zodat deze producten kunnen worden “opgeteld” tot de regionale opgave. De regionale Energie Transitie Atlas is daarmee een bouwsteen voor de RES.

De proceseisen voor de RES vragen om inrichting van een Stuurgroep, waarin in ieder geval de gemeenten, de provincie, het waterschap en de netbeheerder(s) participeren. Het Bestuurlijk Overleg Ruimte en Wonen (de wethouders van de regio Amersfoort) vormt de kern van de Stuurgroep. Taken van de Stuurgroep zijn o.a.

- de validatie van de rekenexercities ten aanzien van vraag en aanbod van energie;
- de voorbereiding van bestuurlijke besluitvorming door gemeenteraden, provinciale staten en het algemeen bestuur van het waterschap over (het bod voor) de RES.

Globaal ziet de planning voor de RES en de inbreng van uw raad in 2019 er als volgt uit:

- maart-april : raadsbesluit over kaders en randvoorwaarden aanpak RES
- april: raadsinformatiebrief over de regionale Energie Transitie Atlas
- april-juni: Dialoogtafel Energie
- mei-juni: ondertekening Klimaatakkoord
- april-augustus: werkateliers gemeenten, provincie en waterschap over aanbod regio
- september-oktober: regionaal en/of lokaal participatieproces op basis van de uitkomsten van de Dialoogtafel Energie
- oktober: raadsinformatiebrief over opbrengst regionale participatie en stand van zaken aanbod regio
- oktober: conceptvoorstel in de colleges van burgemeester en wethouders, gedeputeerde staten en het bestuur van het waterschap voor afstemming met het Rijk
- november: afstemming met het Rijk over het regionale bod
- november/december: raadsbesluit over voorlopig bod RES

Communicatie

In het kader van de Strategische Agenda 2018 - 2022 is door de gemeenteraden van de regio Amersfoort besloten dat energietransitie een van de speerpunten is. Aan dit speerpunt wordt inhoud gegeven in de vorm van een Dialoog. De essentie van deze Dialoog is dat de gemeenten (in de persoon van een raadslid, wethouder of vakinhoudelijk adviseur):

- niet aan de Dialoog deelnemen; eventueel kan een adviseur door de deelnemers aan de Dialoog worden gevraagd om aanvullend feitelijke informatie te leveren;
- vooraf kaders stellen;
- de oplossing van de Dialoogtafel (mits binnen de kaders) overnemen en door middel van besluitvorming legitimeren.

Met de Dialoog is dus de maatschappij aan zet.

De door u voor de Dialoog over de energietransitie geformuleerde opdracht luidt:

“De dialooggroep ontwikkelt, aanvullend op wat al loopt, een actieplan om te komen tot een CO2 reductie van 49% in 2030 (t.o.v. 1990)”.

Het actieplan geeft antwoord op de volgende deelvragen:

- Welke alternatieve energiebronnen kunnen hiervoor worden ingezet?
- Hoe borgen wij innovatie, kennis en financieringsconstructies?
- Hoe wordt draagvlak gecreëerd?
- Hoe maken we het SAMEN betaalbaar?”

Over de kaders waarbinnen de Dialoog plaatsvindt heeft u in februari een besluit genomen.

De Dialoogtafel start op 25 maart 2019 en leidt in juni tot een advies aan uw raad.

Met deze participatievorm wordt op een zorgvuldige wijze inhoud gegeven aan het noodzakelijke draagvlak voor de energietransitie en de oplossingen daarvoor.

In de spelregels voor de Dialoog is neergelegd dat ons college een prominente rol speelt bij de besluitvorming over de inhoudelijke voorstellen. Zo moeten wij er op toezien dat er uitvoerbare voorstellen worden gegenereerd in de Dialooggroepen.

De Dialoog over energietransitie gaat onder andere over de ruimtelijke impact van de nieuwe vormen van energieopwekking. Het advies van de Dialooggroep betrekken wij bij een advies aan u over de inpassing hiervan in relatie tot andere belangen en ruimtevragers als bijvoorbeeld duurzame landbouw, erfgoed/landschap, nieuwe locaties voor woningbouw, klimaatadaptatie en recreatie.

Het resultaat van deze afweging is de “vertaling” van de mogelijkheden voor nieuwe vormen van energieopwekking naar lokaal gewenste locaties. Op basis hiervan wordt de bijdrage aan de RES bepaald.

Het is noodzakelijk om regionaal ook een brede maatschappelijke discussie te voeren met bewoners en bedrijven over de ruimtelijke afwegingen, en om draagvlak te krijgen voor de energietransitie. Na afronding van de Dialoog wordt op regionaal en/of lokaal niveau een participatieproces met bewoners en andere stakeholders gestart, zodat alle belangen in beeld zijn en meegewogen kunnen worden in de totstandkoming van de RES. Wij zullen u later informeren over de wijze waarop we dit proces vorm geven.

Bijlagen

Bijlage 1: Handreiking Regionale Energie Strategieën